

Podizanje brončanog  
topa s nalazišta

Staklene perle različitih boja i veličina bile su razbacane po pjeskovitom dnu



Primjerak glasovite, bogato ukrašene keramike iznik



Mjedeni katanci funkcioniraju i danas

## Blago izronjeno iz dubina

Izložba je domaćim i inozemnim stručnjacima predstavila rezultate podvodnih istraživanja i restaurirane nalaze s dvaju lokaliteta: na pličini Mijoka kod Murtera i lokalitetu Sv. Pavao uz južnu obalu otoka Mljeta

Jelena MANDIĆ-MUŠČET

Kakvo se neizmjereno blago krije u hrvatskome dijelu Jadrana, pokazala je ovih dana izložba na temu »Novovjekovni brodolomi 16. i 17. stoljeća«, priređena u novoj zgradi Međunarodnoga centra za podvodnu arheologiju u Zadru, kao svojevrsna dopuna regionalnome seminaru o podvodnoj arheološkoj baštini koji je tijekom vikenda priredilo Ministarstvo kulture uz potporu Unesca.

**Stalni postav u crkvi sv. Nikole**

Izložba Hrvatskoga restauratorskog zavoda predstavila je domaćim i inozemnim stručnjacima rezultate podvodnih istraživanja i restaurirane nalaze s dvaju lokaliteta: na pličini Mijoka kod Murtera i lokalitetu Sv. Pavao uz južnu obalu Mljeta. Ta kratkotrajna izložba, prema riječima njezina suautora i voditelja Odjela za podvodnu arheologiju Hrvatskoga restauratorskog zavoda Igora Miholjeka, pokazuje povezanost arheologa, koji istražuju i pronalaze predmete, s restauratorima i konzervatorima, koji ih obnavljaju, a krajnji plodovi

njihova zajedničkoga rada predloženi su u vitrinama.

»Pravi stalni postav bit će realiziran u sklopu Međunarodnoga centra za podvodnu arheologiju tek kad se obnovi desakralizirana crkva sv. Nikole. Izložbom smo htjeli pokazati što je Odljel za podvodnu arheologiju HRZ-a radio posljednjih godina. Akcent je stavljen na novovjekovne brodolome jer smo na njima u posljednje vrijeme najviše radili«, kazuje Miholjek.

Dva brodoloma čiji su ostaci prikazani na izložbi posve su različitog karaktera. Brodolom na pličini Mijoka kod Murtera iz 17. stoljeća primjer je potpuno devastiranoga, tridesetak godina pljačkanoga nalazišta, na kojemu su, kao ostatci ostataka, pronađeni brojni sitni predmeti razbacani po pjeskovitom morskome dnu. Lokalitet Sv. Pavao kraj Mljeta posve je druga priča. Posrijedi je nedirnuti, jedinstveni lokalitet u Jadranu, na kojemu su arheolozi zatekli brod iz 16. stoljeća u netaknutom stanju.

**Sitni, ali dragocjeni predmeti**

Unatoč višegodišnjoj pljački brodoloma na pličini Mijoka kod Murtera, na tome devastiranome lokalite-

tu pronađeno je više stotina sitnih, ali vrlo dragocjenih metalnih, staklenih, drvenih i koštanih predmeta. Pljačkaši kradu veće stvari, objašnjava Igor Miholjek, jer im izgledaju najatraktivnije, ali najluksuzniji i najvredniji

opljakani. Na pjeskovitom dnu u pukotinama stijena pronađene su zlatarske vage, prstenje, mali utezi i katanci od mjedi, metalne pribadače, bogato ukrašene kutije i mjedeni žetoni.

Po morskome dnu su u



**» Brodolom na pličini Mijoka primjer je potpuno devastiranoga, tridesetak godina pljačkanoga nalazišta, dok je Sv. Pavao nedirnuti, jedinstveni lokalitet u Jadranu, na kojemu su arheolozi zatekli sve predmete u netaknutom stanju**

su, pogotovo sa znanstvene strane, najsitniji predmeti poput novčića i medaljona.

Željezno sidro i ulomci drvene oplate jedini su zasad pronađeni ostatci trgovačkoga broda koji je, pretpostavlja se, iz Venecije prevozio bogati teret. Svi predmeti veći od 20 centimetara su

velikim količinama bile razbacane staklene perle, stakla za ogledala i manja okrugla stakalca za koja se pretpostavlja da su leće naočala. Pronađeni su, također, češljevi od roževine i mali sunčani satovi različitih oblika.

Ti sitni luksuzni predmeti

ostali su skriveni pljačkašima jer su kroz pijesak propali u pukotine. Arheolozi su ih pronašli tako što su usisavali dno, punili vreće i proisjavali ih na kopnu.

I dok su na lokalitetu Mijoke morali temeljito pročešljati morskome dno u potrazi za ostatcima, Sv. Pavao na Mljetu je krio dobro usčuvano morskome blago: osam brončanih topova, metalno, stakleno i keramičko posuđe te druge uporabne predmete koji su služili na brodu. Tu su, također, pronađeni primjerci luksuzne orijentalne robe, poput bogato ukrašene, glasovite keramike iznik iz 16. stoljeća.

Uz ulomke posuda, zdjelica i vrčeva, lijepo ukrašenih višebojnim biljnim motivima, pronađeno je i sedam velikih, različito ukrašenih tanjura od iznika. Prema tim predmetima brodolom je datiran u drugu polovicu 16. stoljeća, što bi trebao potvrditi i srebrni novac pronađen među ostalim nalazima, navodi suautorica izložbe, arheologinja-konzervatorica Vesna Zmaić.

»Posebnost ovoga brodoloma u odnosu na druga nalazišta čini njegova potpuna intaktnost, što će uvelike pridonijeti kvaliteti istraživanja i njegovoj interpretaciji. Rezultati istraživanja

upotpunit će sliku života i materijalne kulture 16. stoljeća, dati uvid u povezanost proizvodnih i trgovačkih centara na Levantu s onima na jugozapadu Europe te potvrditi da je na trasi trgovačkih putova Jadransko more odigralo važnu i nezamjenjivu ulogu«, smatra arheologinja Zmaić.

**Skupi projekti**

Da je najveća vrijednost brodoloma njegova nedirnutos, napominje i Igor Miholjek, ističući da ta činjenica omogućava stručnjacima da prvi put, nakon dugo godina, sistematski istražuju dio po dio lokaliteta i slažu slagalicu. Pličina Sv. Pavao je na izdvojenom mjestu koje nije atraktivno za ribarenje, ali ni za turističko ronjenje, pa arheolozi pretpostavljaju da je to razlog zbog kojega pljačkaši nisu pronašli potonuli brod.

Istraživanja podmorskih lokaliteta spadaju u vrlo skupe projekte, pa se domaći stručnjaci nadaju da će priča o netaknutom brodu koji je u 16. stoljeću prolazio glavnom trgovačkom rutom između Venecije i istočnih luka zainteresirati talijanske i turske eksperte za suradnju, ali i sufinanciranje nesvakidašnjega međunarodnoga projekta.



Brončani top



Keramička zdjela sjeveroitalske produkcije



U konzervatorsko-restauratorskoj radionici

TEO MIHATOV

### SEMINAR O PODVODNOJ ARHEOLOŠKOJ BAŠTINI



#### Zadar - europsko središte

Ministarstvo kulture je uz potporu Unesca proteklih dana priredilo regionalni seminar o podvodnoj arheološkoj baštini na kojemu se govorilo o podvodnoj baštini u Hrvatskoj i drugim zemljama te se raspravljalo i o zakonskoj regulativi za zaštitu podvodnih arheoloških nalazišta. »Centar je posebno značajan u okviru cjelokupnog Unescova djelovanja. Izobrazbom stručnjaka u ovom centru skrbimo posebice o podmorskoj kulturnoj baštini na našem dijelu Jadrana. S druge strane, stvaramo i jedan novi centar obuke za stručnjake iz drugih zemalja. Već imamo najave dolazaka stručnjaka koji bi željeli bas ovdje učiti«, kazao je ministar Biskupić, ističući da Zadar postaje europsko središte podvodne arheologije u kojemu će se stručno osposobljavati podvodni arheolozi i konzervatorski stručnjaci na nacionalnoj i međunarodnoj razini. Hrvatski dio Jadrana iznimno je bogat kulturnom baštinom, a dosad je utvrđeno 800 lokaliteta, od čega je petsto lokaliteta registrirano pod kulturno dobro, oko stotinjak je registrirano pod predmetima, devet lokaliteta je potpuno zabranjeno za ronilačke aktivnosti, a još devet je pod zaštitnim mrežama. Broj podmorskih arheoloških nalazišta mogao bi se udvostručiti budući da se malo istraživalo na dubinama većim od 60 metara.

»Vjerujemo da ćemo iz međunarodnih fondova ostvarivati dobar dio sredstava za razvoj projekata koji nas zanimaju poput podvodnih arheoloških muzeja, podvodnih arheoloških parkova i za nova istraživanja i sve ono što nudi istočna obala Jadrana«, rekao je Jasen Mesić iz Uprave Ministarstva kulture za arhivsku djelatnost i arheološku baštinu. [Lj. Ivčević-Balen]